

## طراحی فرم درخواست انتقال خون و فرآورده‌های آن

### (نگاهی به یک ضرورت ملی)\*

آذر کبیرزاده<sup>۱</sup>، علیرضا رستمیان<sup>۲</sup>، بنیامین محسنی ساروی<sup>۳</sup>، علی اصغر حق پرست<sup>۴</sup>،  
اسماعیل رضازاده<sup>۵</sup>

#### چکیده

یکی از روش‌های انتقال دانش، ثبت اقدامات در قالب روند مستند سازی به صورت الکترونیکی یا کاغذی می‌باشد. برای پایش میزان درخواست خون، مقادیر مصرف، واکنش‌ها و موارد عدم مصرف پس از انجام آزمون‌های سازگاری، وجود فرمی با قابلیت گزارش دهی آماری و پوشش دادن نقص‌های فرم موجود ضروری می‌نمود. بنابراین با رعایت مواردی مانند گزارش‌های مورد تقاضا، حمایت از مستند سازان در مواجهه با مراجع قانونی و ... این فرم با توجه به اصول علمی طراحی فرم، در نظر گرفتن قالب رایج فرم‌های کشور ایران که مصوب وزارت بهداشت می‌باشد و همچنین توجه به دستورالعمل‌های سازمان جهانی بهداشت طراحی گردید.

**واژه‌های کلیدی:** کنترل فرم‌ها و مدارک؛ انتقال خون؛ خون.

**نوع مقاله:** مقاله کوتاه

پدیرش مقاله: ۸۸/۱/۱۹

اصلاح نهایی: ۱۷/۱۱/۳

دریافت مقاله: ۱۶/۱۱/۱

**ارجاع:** کبیرزاده آذر، رستمیان علیرضا، محسنی ساروی بنیامین، حق پرست علی اصغر، رضا زاده اسماعیل. طراحی فرم درخواست انتقال خون و فرآورده‌های آن (نگاهی به یک ضرورت ملی). مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۸۸؛ ۶ (۲): ۱۶۶-۱۶۲.

#### مقدمه

خود نیاز به فرم دارند. استفاده از برگ یا فرم انتقال خون باید بتواند تسهیل کننده بررسی کلیه موارد انتقال خون و شامل تقاضاها، گزارشات تطبیقی از واکنش‌ها، گروه خون و Rh فرد اهدا کننده، اطلاعات هویتی گیرنده، زمان (تاریخ و ساعت) انتقال، تعداد واحد و همچنین در صورت عدم مصرف در بر گیرنده نحوه عودت باشد (۴). آخرین انتظاری که شاید برای این فرم متصور باشد، برای

انتقال خون بخش مهمی از مراقبت‌های پزشکی است که اگر به طور صحیح استفاده شود، می‌تواند نجات بخش حیات باشد (۱). سازمان جهانی بهداشت دستورالعمل‌هایی را برای ایمنی و سلامت خون در حول محورهای گردآوری خون، حمل، بررسی‌های آزمایشگاهی، انتقال و امحا در صورت عدم مصرف توصیه نموده است (۲). همچنین بر استفاده از فرم طراحی شده واحدی برای پایش مراحل ذکر شده، اشاره می‌نماید (۳). البته فرم مذکور به صورت نمونه مطرح شده است و کشورها می‌توانند در صورت نیاز، تغییرات مورد نیاز خود را لحاظ نمایند.

برای پایش مراحل مورد اشاره، استفاده از روند مستندسازی با استفاده از یک فرم کشوری که بتواند در صورت نیاز اطلاعات لازم آماری را در اختیار برنامه‌ریزان قرار دهد، در کشور ما نیز ضروری می‌نمود. به هر حال از دیدگاه درمانگران نیز برای ثبت اقدامات

۱. مربی، آموزش مدارک پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران.

۲. دکترای حرفه‌ای، علوم آزمایشگاهی، مرکز تحقیقات سازمان انتقال خون ایران، استان مازندران، ساری، ایران.

۳. کارشناس، مدارک پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران (نویسنده‌ی مسؤول).

E-mail: bsaravi@gmail.com

۴. پزشک عمومی، مرکز تحقیقات سازمان انتقال خون ایران، استان مازندران، ساری، ایران.

۵. کارشناس ارشد، آموزش مدارک پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.

نشانه‌های زمان واکنش و واکنش‌های تأخیری، تعقیب یک گزارش از دهنده تا گیرنده و بالعکس، بررسی روند حمل و نقل و موارد تأثیرگذار، ارتباط بین سابقه بیمار با واکنش و ... (۱۴).

در جهت طراحی فرم نیز مراحل ذیل طی گردید:

مطالعه اولیه و کسب اطلاع از اقدامات انجام شده توسط سایر کشورها؛ دستیابی به الگوهای پیشنهادی سازمان جهانی بهداشت؛ نظر خواهی از مراکز بانک خون استان، پیرامون چالش‌های فرم حاضر و نیازهای اطلاعاتی؛ برگزاری جلسات مباحثه‌ای با گروه‌های مرتبط؛ طراحی اولیه فرم توسط اداره مدارک پزشکی دانشگاه؛ بررسی فرم در کمیته مدارک پزشکی و خون برخی بیمارستان‌های منتخب؛ بررسی و نقد فرم در کمیته مرکزی مدارک پزشکی و خون دانشگاه؛ رفع اشکالات با نظر خواهی مجدد از برخی بخش‌های بیمارستان‌ها شامل بانک خون، اداره پرستاری و مدارک پزشکی؛ نهایی شدن فرم و اجرای پایلوت (شکل ۱).

چرخه تکمیل فرم نیز به این صورت می‌باشد که اگر بیمار سرپایی و یا بستری شود، توسط بخش درخواست کننده خون (داخلی، جراحی و یا درمانگاه)، فرم درخواست توسط پزشک تکمیل و به بانک خون بیمارستان ارسال می‌گردد. پس از بررسی درخواست و انجام آزمون‌های آزمایشگاهی، فرم با فرآورده مورد نظر به بخش ارسال می‌شود. در زمان تزریق خون، مسؤول تزریق، که در کشور ما به طور معمول پرستار است، بخش‌های مربوط به اقدام تزریق و سایر موارد مربوط در زمان انتقال خون را تکمیل می‌کند و پس از اتمام کلیه عملیات انتقال، برگه در پرونده بیمار ضبط می‌گردد. در صورت عدم مصرف خون، بخش مربوط به آن (عودت) تکمیل و فرم به همراه فرآورده خونی به بانک خون بیمارستان عودت داده می‌شود. در محل بانک خون پس از بررسی تطبیق خون عودت داده شده با محتوی فرم، خون تحویل گرفته می‌شود ولی فرم به بخش مربوط عودت و در پرونده ضبط می‌شود. به منظور اطلاع رسانی به سازمان انتقال خون، منشی آزمایشگاه موظف به تهیه یک نسخه از فرم در قالب کپی برداری و ضبط آن در آزمایشگاه می‌باشد. البته می‌توان این امر (تعقیب و تهیه فرم) را

دست اندرکاران مراقبت از بیمار، استفاده از فرم در موارد دعوی بیمار در مراجع قانونی می‌باشد (۵). لازم به ذکر است که در حال حاضر فرمی به نام فرم درخواست خون از بانک خون بیمارستان وجود دارد که از نظر عناصر داده‌ای دارای نواقص عدیده‌ای بوده، برای بررسی موارد مورد اشاره باید به منابع متعددی از جمله پرونده، استعلام از بانک خون و همچنین سازمان مراجعه نمود.

در راستای دستیابی به موارد پیش گفته و دستیابی به حداکثر اطلاعات با حداقل مراجعه، اداره مدارک پزشکی استان مازندران به استناد وظایف کمیته مدارک پزشکی و اداره کل انتقال خون استان نیز به استناد وظایف کمیته انتقال خون با همکاری اداره امور آزمایشگاه‌ها به دلیل تجربه طولانی در کار کردن با این فرم‌ها و همچنین نقش نظارتی بر عملکرد بیمارستان‌ها، در طی نشست‌های متعدد با توجه به موارد ذیل فرمی را طراحی کردند که مقرر گردید در استان مورد استفاده قرار گیرد (۸-۵).

۱. طراحی فرم بر مبنای اصول علمی طراحی فرم و بر گرفته از استانداردهای مندرج در برخی کتب مرجع و شامل (۹-۱۱):

الف) وجود بخش سر عنوان و در بر گیرنده عنوان

ب) وجود بخش بدنه

ج) وجود بخش دستورالعمل

د) وجود بخش مکان ثبت امضاها

۲. رعایت قالب اصلی طراحی فرم که به تصویب وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی رسیده، مورد تأیید سازمان استاندارد کشوری نیز می‌باشد (۱۰، ۴).

۳. استفاده از عناصر داده‌ای بر مبنای نیازهای اطلاعاتی، تجربیات قبلی سازمان انتقال خون و برخی منابع علمی (۱۲، ۱۱، ۹، ۴).

۴. استفاده از دستورالعمل سازمان جهانی بهداشت (۱۳، ۳، ۲).

۵. طراحی ساده با استفاده از کلمات خود توصیف.

۶. نحوه مستندسازی آسان (با زدن مارکر در کنار هر گزینه).

۷. دستیابی به گزارش‌های آماری، پیرامون علت درخواست خون، مقادیر خون یا فرآورده‌های آن، انواع درخواست (اورژانس یا غیر اورژانس)، مقدار خون درخواست شده، مصرف شده و نشده (عودت داده شده)، موارد واکنش و شامل زمان و انواع آن،

از روش‌های مکانیزاسیون فرم می‌باشد. به طور قطع رایانه‌ای شدن فرم، حذف برخی کاغذ بازی‌های (بروکراسی‌ها) دستی و اداری را نیز در بر دارد. از نظر مدت زمان نگهداری فرم نیز همانند سایر اوراق موجود در پرونده رفتار خواهد شد (۱۱).

در قالب ارتباطات درون بخشی از طریق منشی بخش و یا به هر طریق دیگری که سیاست‌های بیمارستان اجازه می‌دهد، حل نمود. به هر حال یکی دیگر از اقداماتی که در راستای بهبود دستیابی به اطلاعات این فرم ضروری می‌نماید، استفاده

تاریخ	یا من اسمه دواء و ذکره شفاء
شماره	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مازندران
<b>مرکز آموزشی، درمانی بوعلی سینا ساری</b>	
<b>برگ در خواست خون از بانک خون بیمارستان</b>	
تاریخ و ساعت در خواست	.....
درخواست کننده	تاریخ مصرف خون .....
نام و نام خانوادگی بیمار	سن .....
بستری در بخش	شماره تخت .....
پزشک معالج	تشخیص بیماری .....
فرآورده مورد در خواست :	خون کامل ..... واحد
	گلیبول متراکم ..... واحد
	پلاسما ..... واحد
	پلاکت ..... واحد
<b>« این قسمت توسط بانک خون تکمیل میشود »</b>	
تاریخ و ساعت دریافت نمونه خون	.....
گیرنده در خواست	گروه خون (ار- هاش) .....
مسئول آزمایشگاه نجانس	.....
تاریخ و ساعت تحویل خون به بخش	.....
تحویل گیرنده	شماره کیسه .....

شکل ۱. نمونه فرم درخواست انتقال خون

بحث

واکنش‌های بروز یافته، اشاره می‌شود که در راستای رسیدن به نتیجه، اطلاعات مطالعه مورد نظر از لابه‌لای سایر اوراق پرونده و در نتیجه امتزاج داده‌ها استخراج شده است (۱). سهولت دستیابی به سایر داده‌های مرتبط برای مطالعه موارد مد نظر، اولین پیامد استفاده از این فرم بوده است که می‌تواند مکمل جدول درخواست خون باشد.

طراحان فرم از نظرات سازنده همه صاحب‌نظران استقبال و از نظرات تمام مشارکت‌کنندگان در هر چه پررتر شدن فرم نیز تقدیر و تشکر می‌نمایند. به هر حال هر پیشنهادی جای بحث یا تبادل نظر داشته، تمام انتقادات و نظرات اثرات سازنده دارند.

تجربیهاتی که در طول تاریخ کسب شده‌اند، از طریق ثبت مستندات به نسل بعدی منتقل شده است و ما نیز برای انتقال داده‌های خود به آیندگان باید این رویه را ادامه دهیم. تجارب نسل‌های قدیم بر روی سنگ یا پاپيروس منتقل شده، پس از اختراع کاغذ با استفاده از آن و امروزه نیز بر روی نرم‌افزارهای مختلف ذخیره و منتقل خواهد شد (۱۰، ۴). اما برای انسجام بخشیدن به نحوه گردآوری داده‌ها، استفاده از قالبی به نام فرم ضرورت دارد. حتی اگر داده‌ها در قالب رایانه هم گردآوری شوند، از طراحی فرم بی‌نیاز نیستیم (۲). در تحقیقات متعدد انجام شده پیرامون میزان درخواست خون، موارد انتقال خون و

References

1. Hashemi mad M Prevalence of blood transfusion and its products in surgical operation of Imam Hospital 2006. [Thesis]. Mazandaran: Mazandaran University of Medical Sciences; 2006. [Persian]
2. Gharehbagian A, Arman L, Taymori H, Rahbari M. The WHO rules for using blood and its products. Tehran: Research center of blood organization; 2002: 1-2& 111-114&150-152. [Persian]
3. Skodlar J, Stimac D, Majeric- Kogler V, Doudhty H, Sibinga C. S. The use of a World Health Organization transfusion basic information sheet to evaluate transfusion practice in Croatia. Vox Sanguinis 2005; 89:86-91.
4. Davarpanah A, mehdigolikhan R. Management of medical record. Tehran: Ministry of health publication; 1991:55-63. [Persian]
5. Hajavi A. Medical record. Tehran: Publication of Iran University of Medical Sciences; 2004: 8 . [Persian]
6. Khorami F, Fazel E, Jafarzadeh M, Shahi M. Medical records manual based on WHO model Bandar abbas. [Tehran]: Hamgaman chap; 2006: 114. [Persian]
7. Moghaddasi H. Health data processing. Tehran: Vage pardaz; 2007: 30-32.
8. Hajibageri B, Attarchi A, Bahaeloo horeh S, Assaei SH, Abassian A. Performance of Hospital blood transfusion committees in Tehran , 2005-2006. Journal of blood 2006; 4: 137-142. [Persian]
9. Abdelhak M, Grostics S, Henken MA, Jacobs E. Health information management: management a strategic resource. Philadelphia: Saunders; 2001:158-165. [Persian]
10. Ghazi-saedi M, Davarpanah A, Safdari R. Health information management. Tehran: Mirmah; 2006: 96-98. [Persian]
11. Hajavi A, Sarbaz M, Moradi N. Medical record 3&4. Tehran: Jahan rayane; 2001: 154. [Persian]
12. Moghaddasi H. Information quality in health care. Tehran: Vage pardaz; 2004: 93. [Persian]
13. Pupak B, Alizadeh SH, Azad M. A text book of blood banking and transfusion medicine. Tehran: Mir book publication; 2007: 273-274. [Persian]
14. Amini Kafi-abad S, Talebian A, apourfatollah A. Tracing blood units from recipient to donors: results of a trace back study for hepatitis B. Journal of blood 2003; 1(1):67-72. [Persian]

## Designing a Form for Request to Transfusion of Blood and Its Products\*

Azar Kabirzadeh<sup>1</sup>; Alireza Rostamian<sup>2</sup>; Benyamin Mohsenisaravi<sup>3</sup>;  
Ali Asghar Haghparast<sup>4</sup>; Esmail Rezazadeh<sup>5</sup>

### Abstract

One of the methods for knowledge transferring is documentation of procedures done in a documentary process, whether in a paper or electronic format. For creation reporting process of monitoring the rate of blood request, uses, and reactions, also unused blood after cross matching test, a form with the ability to drive statistical reports, covering deficiencies of current form, was needed. So according to needed reports, protecting documentary in a medico legal aspect, a form was designed regarding scientific rules, current Iranian format, and WHO regulations. Of course every topic has capacity for discussion and designer will appreciate all criticism ideas.

**Keywords:** Forms and Records Control; Blood Transfusion; Blood.

**Type of article:** Short Article

*Received:* 21 Jun, 2008

*Accepted:* 8 Apr, 2009

**Citation:** Kabirzadeh A, Rostamian A, Mohsenisaravi B, Haghparast A, Rezazadeh E. **Designing a Form for Request to Transfusion of Blood and Its Products.** Health Information Management 2009; 6(2): 166.

1. Lecture, Education of Medical Records, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.

2. DMT, Hematology, Iranian Blood Transfusion Organization Research Center, Sari, Iran

3. BSc, Medical Records, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran. (Corresponding Author)

E-mail: bsaravi@gmail.com

4. MD, Iranian Blood Transfusion Organization Research Center, Sari, Iran

5. MSc, Education of Medical Records, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran